

Ur *Fjärde Internationalen* 1/1994

Paul Clarke

Den nya fascismen i Europa – så ska den bekämpas

Av de 366 platser i parlamentet som industrimagnaten Berlusconi's högerkoalition vann i de italienska valen i mars i år gick 105 till Nationella alliansen, ett öppet fascistiskt parti med starkt stöd i södra Italien.

För första gången sedan 1945 ingår ett fascistiskt parti i en regering i Västeuropa. Genombrottet var kulmen på de senaste fem årens utveckling med allt starkare fascistiska och extremhögerpartier i Europa – de står starkare i dag än någon gång sedan 30-talet.

Vad ligger bakom detta uppsving? Är yttersta högerpartier som ställer upp i valen i själva verket fascistiska? Hur kan de bekämpas?

Italiens fascistiska Nationella allians har burits fram till makten genom valsamverkan med två andra partier, Berlusconi's *Forza Italia* (Framåt Italien!) och Lega Nord, av vilka inget är fascistiskt. Inte heller kan man beteckna den nya italienska regeringen som fascistisk.

Med undantag för Italiens Nationella allians, finns det avgörande skillnader mellan de större partierna på yttersta högerkanten i Europa i dag och Hitlers och Mussolinis fascistiska partier på 30-talet. De senare var paramilitära organisationer baserade på organiserat våld mot fackföreningar och vänsterpartier; de strävade efter att fysiskt krossa arbetarklassens massrörelser.

I dag undviker de mest framgångsrika extremhögerpartierna, som Republikanerna i Tyskland, Nationella fronten i Frankrike och Österrikes frihetliga parti, FPÖ, all sammanblandning med våld och oordning på gator och torg.

De försöker framställa sig som mycket respektabla. De står längst ut på högerkanten, de är auktoritära, anti-demokratiska. Men även om levnadsstandarden, de demokratiska rättigheterna och invandrarna skulle hotas om de segrade, så skulle det ändå inte leda till upprättandet av en fascistisk militärdiktatur och koncentrationsläger av 1930- eller 40-talssnitt.

Fascistiska ledare

Många av de individer som leder de nya extremhögerpartierna har fascistisk bakgrund. Republikanernas ledare, Franz Schönhuber, är en före detta Waffen-SS-officer med lång bakgrund i den fascistiska politiken. Nationella frontens huvudfigur Jean-Marie Le Pen har lett ett flertal fascistiska organisationer under de senaste 35 åren.

Men människor som Schönhuber och Le Pen har förstått att Europas härskande klasser haft mycket dåliga erfarenheter av 30-talets diktatorer och att de knappast vill upprepa dem. På grund av minnena från andra världskrigets fasor är det mycket svårt för öppna nazister att vinna gehör.

Samtidigt som krafter som Nationella fronten, Republikanerna och Lega Nord inte är fascister finns det i deras periferi mindre organisationer som Det tyska folkets parti (DVP) och Brittiska nationella partiet (BNP) som organiserar fascistiskt våld och som är verkliga fascister. Dessutom utgör de en bördig mark för verkliga fascistiska strömningar att rekrytera ifrån.

Även om vi gör en distinktion mellan fascistiska och auktoritära partier på yttersta högerkanten underskattar vi inte frågan om att organisera ett självförsvar för att slå tillbaka fascistiskt och fascistiskt inspirerat våld av det slag som lett till dödade turkiska invandrare i

Tyskland.

Inte heller underskattar vi faran för att extremhögerpartier ska komma till makten, trots att de inte har sin bas i fascistiska massrörelser. Med tanke på hur oerhört stor den moderna statens och massmedias makt är, utgör högerkrafterna en mycket allvarlig fara för arbetarklassens sociala rättigheter och organisationer.

”Fästning Europa”

Fascisternas och extremhögerpartiers viktigaste ideologiska vapen är den rasism som riktar sig mot invandrarna. Den underblåses av och samspelar med den ökande stadiga rasismen, i synnerhet de nya rasistiska invandrar- och asyllagarna, som ingår som en del av Europeiska unionens ”Fästning Europa”-politik.

Bakom denna politik ligger det minskade behovet av invandrande arbetskraft från Tredje världens länder under den nuvarande ekonomiska nedgången och skräcken för ett Europa som ”översvämmas” av asylsökande och ekonomiska utvandrare från de kollapsande ekonomierna i Östeuropa och Tredje världen.

Tyskland skrev om sina liberala asyllagar 1993, Storbritannien antog Lagen om asyl i november 1992 och Frankrike utnyttjar den existerande lagstiftningen för att ”utrota de illegala invandrarna”. Hårda, nya lagar mot invandrarna kommer att antas senare i år i Nederländerna, en gång det mest liberala landet i Europa när det gäller invandring. En liknande förändring har nyligen skett i Österrike, som en följd av FPÖ:s kampanjer.

”Fästning Europa” avspeglar också hur de traditionella högerpartierna utsätts för påtryckningar av extremhögerpartier och hur de tvingas sluta upp bakom en rasistisk politik för att inte bli helt förbisprungna.

Detta visade sig tydligast i Frankrike, där det gaullistiska partiet RPR i valen i mars 1993 förde en kampanj som inriktades på att övertrumfa Nationella fronten när det gäller rasistisk hysteri.

När Olaf Stamp, ledare för Nationella rådet mot rasism, kommenterade läget i Nederländerna sade han:

”En gång var det rasistiska extrempartiet Centrum Democraten det enda som krävde att illegala invandrare skulle utvisas. Nu säger de flesta traditionella partier praktiskt taget samma sak.”

Statlig rasism

Den rasistiska invandrapolitiken avspeglas i en systematisk stadig förföljelse och i våld mot svarta och invandrarorganisationer i hela Västeuropa. Den gaullistiska inrikesministern Charles Pasqua har sedan mars 1993 institutionaliserat förföljelsen mot de franska invandrarna. Varje dag kroppsvisiteras dussintals unga nordafrikaner av kravallpolis i tunnelbanan i Paris, och hundratals har avvisats.

Arbetslösheten, som ger grogrund för de massomfattande nya högerpartierna, är den viktigaste sociala frågan i dag. Nynazisternas ökning i östra Tyskland kan inte särskiljas från det faktum att arbetslösheten där är 25 procent – en följd av att de östtyska industrierna har lagts ner under återföreningsprocessen.

I dag går 30 miljoner människor arbetslösa i Europa. Massarbetslösheten skapar en underklass, i synnerhet bland ungdomen. När välfärdsstaterna monteras ner innebär arbetslösheten ofta en personlig katastrof.

Där nya arbetstillfällena skapas, sedan de gamla fabrikkorstenarna upphört att ryka, är det oftast lågavlönade, lågutbildade, otrygga och deltidsarbeten i tjänstesektorn som skapas. Det är då som människor överger de gamla ”moderata” politiska strömningarna och söker mer radikala lösningar.

Korruption

Den andra viktiga faktorn som banar vägen för den yttersta högern är de alltmer brustna illusionerna om de gamla politiska ledarna, men också hela det parlamentariska demokratiska systemet. Den massomfattande korruptionen i Italien har exempelvis lett till att femtio procent av de deputerade i parlamentet har förhörts. Ingen tror att de sätter de vanliga medborgarna i främsta rummet, eller att de överhuvudtaget bryr sig om deras öde. Det regionalistiska Lega Nord i Italien är resultatet av denna ilska över de gamla politiska partierna.

De senaste tjugo åren har de viktigaste industriländerna drabbats av en ekonomisk recession. Den gamla blandekonomin och samförståndet kring välfärdsstaten fungerar inte längre och miljoner människor har gett upp hoppet om det etablerade politiska systemet.

Arbetarpartierna drabbade

Om missnöjet är stort med de etablerade partierna har detta inte undgått de etablerade masspartier som traditionellt stöds av arbetarklassen – socialdemokraterna och kommunistpartierna.

Det franska och spanska socialistpartiet har under 1980-talet suttit vid makten och administrerat åtstramningspolitiken och slakten på välfärden. Tilltron till att socialdemokratien står för ett hållbart alternativ till den kapitalistiska åtstramningen och ekonomiska omstruktureringen har därför gröpts ur.

Kommunistpartierna, som var starka i södra Europa mot slutet av 70-talet – ”Euro-kommunismens” kulmen – härjades hårt under 80-talet, både för sin uppslutning bakom åtstramningspolitiken och för att deras anhängare alltmer insåg att de hade förts bakom ljuset när det gäller hur det verkligen stod till i ”socialismen” av sovjetisk modell.

Krisen för de socialdemokratiska och stalinistiska partierna har ständigt skapat kritiska och vänsterströmningar inom partierna och i deras periferi. Den mest betydande strömningen var den kring Tony Benn i det brittiska Labourpartiet.

I Spanien bröt sig vänsterströmningen inom fackföreningsrörelsen *Redondo* med de spanska socialdemokraterna (PSOE) 1986; i Frankrike har våg på våg av ”för nyare” och ”återuppbyggare” brutit med kommunistpartiet, men de flesta har sedan gått högerut.

Men ingenstans – med undantag för vänstern inom brittiska Labour under det tidiga 80-talet, *Rifondazione Comunista* i Italien i dag och Förenade vänstern i Spanien – har denna utveckling lett till vänsteralternativ med masstöd.

Den europeiska arbetarrörelsen har lett avgörande nederlag gentemot högerens åtstramningsoffensiv under det senaste årtiondet.

Nederlaget för de brittiska gruvarbetarna i strejken 1984-85 var en tydlig symbol för hur också de mest välorganiserade och stridbara delarna av arbetarklassen kunde söndras, isoleras och såras i avsaknad av en systematisk solidaritetskampanj organiserad av fackföreningsledningen.

Reträtt

Det är när arbetarrörelsen befinner sig på reträtt som extremhögern ser sin chans.

Den fråga som diskuteras i dag i Europa är om de italienska valen var en avvikelse eller om de ger en signal om framtiden – en allmän trend med extremhögern i regeringsställning. Det är omöjligt att sia om framtiden. Huruvida avgörande delar av den kapitalistiska klassen kommer att vända sig till yttersta högern beror på hur kampen om välfärdsstaten avlöper.

Efter tjugo år av ekonomisk recession står de europeiska kapitalisterna inför mycket allvarliga problem. De viktigaste ekonomiska konkurrenterna i Japan och USA liksom i de nyligen industrialiserade länderna, tvingas inte bära på bördan av en omfattande välfärdsstat som tvingar fram enorma stadiga utgifter.

Över hela Europa pågår försök att avskaffa eller kraftigt försämra den fria hälsovården, den social tryggheten och arbetslöshetsersättningen – också i det socialdemokratiska ”paradiset” Sverige. Det innebär ett generalangrepp på efterkrigstidens så kallade samförståndsanda och har lett till omfattande klasstrider – se t ex på generalstrejkerna i Belgien i november 1993 och i Spanien i januari i år.

Om motståndet fortsätter, kommer frestelsen att vända sig till extremhögern för att återinföra ”ordning”. I en sådan krissituation kan den härskande klassens inställning ändras mycket fort. Dagens trofasta motståndare mot den nya fascismen kan i morgon ha omvänts, om de har behov av yttersta högerens auktoritära lösningar för att genomföra nedmonteringen av välfärdsstaten.

Detta leder till en verklig fara för arbetarklassen, fackföreningarna och vänstern. I Italien har ett viktigt tabu brutits – att inga fascister får ingå i regeringen. Till skillnad från 1920- och 30-talen existerar det inget massomfattande revolutionär eller radikalt socialistiskt alternativ som kan utmana den existerande ordningen.

Fyra frågor

Ett alternativ med massbas kan bara byggas upp under en lång period. Vad kan vi då göra inom den närmaste framtiden för att besegra yttersta högern? Detta är en mycket kontroversiell fråga inom vänstern. Det finns fyra centrala frågor:

- hur bekämpar man statens rasism?
- hur organiserar vi självförsvaret mot rasistiska angrepp?
- hur får vi arbetarrörelsen och samhället på fötter mot den öppna fascistiska verksamheten?
- hur bygger vi upp ett massomfattande socialistiskt alternativ?

Statens rasism skapar ett samhällsklimat som gör det möjligt för extremhögern att växa genom att legitimera dess viktigaste kampanjfråga – rasismen mot invandrarna.

Underblåser

Statens rasism och fascismen underblåser varandra – när den statliga rasismen legitimerar den fascistiska propagandan blir fascisterna starkare och kan utöva ännu kraftigare påtryckningar på de traditionella partierna och regeringen.

För vänstern är det därför ingen skillnad mellan att bekämpa rasismen och att slåss mot alla former av institutionaliserad rasism, i synnerhet rasistiska invandrings- och asylagar.

Svarta och invandrarorganisationer måste försvaras mot de rasistiska angrepp som krävt

dödsoffer i Tyskland och Storbritannien. Försvaret måste i första hand organiseras av de berörda själva – av deras egna organisationer eller i de bostadsområden där de är samlade. Socialister och arbetarrörelsen kan bidra med att organisera ett självförsvar, men små socialistiska organisationer kan inte patrullera gatorna själva.

Organisationer som *Youth Connection*, som växte fram bland människor med rötterna i Bangladesh i London 1993, är den bästa formen för ett självförsvarsnätverk. Det bästa försvaret är alltid ett självorganiserat och aktivt samhälle.

Kontroversiell

Frågan om att konfrontera den öppna fascistiska verksamheten är mycket kontroversiell inom vänstern. Den vanda som många känner inför att försvaret av fascisternas så kallade demokratiska rättigheter sätts ur spel får inte hindra oss från att slå tillbaka dem. Fascisterna organiserar sig för att slåss på gatorna; de är per definition anti-demokratiska.

Att å andra sidan kräva av polis och stat att de lagstiftningsvägen ska slå tillbaka fascisterna och extremhögern är en mycket farlig väg. Bittra erfarenheter visar att alla sådana lagar, oavsett hur mycket de kan rättfärdigas, i sista hand används mot vänstern och arbetarrörelsen. Nästan alla utvecklade länder har någon form av ordningsföreskrifter för att få bukt med ”extremister”, som i praktiken alltid används mot vänstern och arbetarrörelsen och inskränker de demokratiska rättigheterna.

Det absolut bästa sättet att slå tillbaka fascister är att bygga upp en bred massrörelse, inte att kräva statliga förbud.

Vissa delar av vänstern hävdar att en fysisk konfrontation med fascisterna är en principfråga. Det är det inte. Den enda principen gäller självförsvar mot fascistiskt våld och det mest effektiva sättet att politiskt besegra och isolera fascisterna och andra delar av extremhögern.

I vissa fall kan detta också innebära en fysisk hämnd mot fascistiska huliganer, men det handlar alltid om en bedömning av möjligheterna till framgång och politisk påverkan.

Hur man *inte* ska göra visades vid en demonstration den 16 oktober 1993 till British National Partys högkvarter i Plumstead. Fyrtiotusen demonstranter försökte marschera dit under rop om ”bränn ner BNP!”.

Demonstranterna möttes av 7 000 välbevärade kravallpoliser; det var bara några hundra demonstranter som deltog i isolerade fysiska sammandrabbningar med polisen – och ingen nådde fram till BNP:s lokaler.

Demoralisering

Följden blev tiotusentals demoraliserade anti-fascister, en triumferande poliskår och hel-skinnade fascister. Socialisters försök att fysiskt ”krossa fascismen i sin linda” utan uppslutning från en verklig massrörelse kommer aldrig att lyckas så länge statsmakterna med alla medel försöker förhindra det.

I sina berömda skrifter om fascismen i Tyskland kritiserade Leo Trotskij skarpt den uppfattning om ”minoritetsvåld” mot nazisterna som kommunistpartiets gatukämpar tillämpade – det hela resulterade i några dussin dödade 1930-31.

Denna taktik, sade Trotskij, var ett substitut för att bygga en massomfattande enhetsfront med socialdemokratiska arbetare och andra för gemensamt självförsvar mot fascisterna.

I dag när det råder massarbetslöshet och social kris i Europa, kommer inte utgången att avgöras i en kamp mellan fascister och anti-fascister, utan mellan alternativa, samhälleliga politiska lösningar.

Mycket hänger på världsekonomins utveckling. Ett nytt ekonomiskt uppsving kan minska arbetslösheten och de sociala spänningarna. Men det finns inget tecken på att den europeiska kapitalismen verkligen håller på att ta sig ur sin tjugoåriga kris.

Så länge det inte finns ett demokratiskt socialistiskt alternativ som bygger på miljoner människors entusiasm och aktivitet, kommer dörren till fascismen och extremhögern alltid att stå öppen.

Ur: *Socialist Outlook*, augusti 1994

Översättning: Lars Gus Kaage

Lästips

Se [Vad händer i Frankrike?](#), en intervju med Daniel Bensaïd från 1986. Diskuterar bl.a. Le Pens *Front National* (ett franskt parti som liknar Sverigedemokraterna) och dess karaktär.